

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET STJÄLKHAMMAR

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) beslutar Länsstyrelsen att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Reservatets gränser utmärks i fält. Reservatets namn ska vara naturreservatet Stjälkhammar.

Länsstyrelsens beslut 1976-01-16, dnr 11.123-2889-75 om landskapsbildsskydd enligt 19 § naturvårdslagen (äldre lydelse) upphävs inom området när detta beslut vinner laga kraft.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Stjälkhammar
Län:	Kalmar
Kommun:	Västervik
Församling:	Ukna
Topografisk karta:	7GNO
Ekonomisk karta:	7G9f (19) 7G8f (28)
Naturgeografisk region:	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Kulturgeografisk region:	Östra Götalands mellanbygder
Fastigheter:	Se sakägarförteckning, bilaga 3
Areal:	183,0 ha
Landareal:	137,2 ha

2008-08-29

511-13272-02

Förvaltare: Länsstyrelsen

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla naturskogsartade barr-, bland och lövskogar. Viktiga strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska växt- och djursamhällen och arter som är karaktäristiska för ovanstående livsmiljöer ska bevaras. Hotade, sällsynta och missgynnade arter ska bevaras och helst öka för att långsiktigt kunna fortleva. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter samt kulturhistoriska värden.

I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtyperna naturskogsartade barr-, bland och lövskogar (västlig taiga), ädellövskog och välhävdade betesmarker så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Bevara och förstärka strukturerna död ved, lövträd i barrskog, grova träd, gamla och senvuxna träd, hålträd, boträd, stående döda och döende träd samt vindfällan/lågor så att de förekommer i för naturtyperna gynnsam omfattning.
- Bevara och förstärka populationerna av hotade, sällsynta och missgynnade arter, särskilt inom grupperna svampar, lavar, mossor och vedlevande insekter så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Friluftsliv, forskning och undervisning skall kunna bedrivas i den mån det inte strider mot ovanstående delsyften.

Skälen för beslutet

Stora delar av reservatet utgörs av mäktiga branter i anslutning till Uknadalen. Dalsidorna är ofta mycket branta och blockbildningar förekommer på flera ställen. Uppe på berget växer gammal hållmarkstallskog, ofta med stort inslag av gammal grov tall. I branterna finns gott om gamla tallar, senvuxna ekar, grova aspar och granar med inslag av andra lövträd som lind och lönn. Här finns ett stort inslag av gamla, grova och senvuxna träd, liksom döda träd och lågor av både barr och löv. Denna typ av områden är viktiga för den biologiska mångfalden då de på grund av läget i landskapet har varit undantagna från konventionellt skogsbruk och därmed har en lång skoglig kontinuitet.

Området väster om sjön Trehörn utgörs av gammal olikåldrig barrblandskog. Det mesta är orört sedan länge och delar är hållmarker och nästan impediment. En del

2008-08-29

511-13272-02

av tallarna är 150 år, en del kanske ännu äldre. Här finns många senvuxna tallar och granar. Delar av området är luckigt och har skogsbeteskaraktär.

Inom reservatet finns också andra värdefulla biotoper så som sumpskog, bäckravin och naturbetesmark.

Stora delar av området bär naturskogsprägel och här finns en mängd värdefulla element och strukturer så som lågor av lövträd och barrträd, torrträd, högstubbar, gamla grova träd, senvuxna träd, gammal hassel, lodytor och blockmarker.

Inom området finns många värdefulla arter som är knutna till brantmiljöer och till områden med lång kontinuitet med gamla löv- och barrträd. Ett femtiotal signalerande arter varav 12 rödlistade har hittats i området. Arter som särskilt kan nämnas är vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum*, grön sköldmossa *Buxbaumia viridis*, blyertslav *Buellia violaceofusca*, ladlav *Cyphelium tigillare*, gammelekslav *Lecanographa amylacea*, grynslav *Pannaria conoplea*, veckticka *Antrodia pulvinascens* och kandelabersvamp *Clavicornia pyxidata*.

Den stora tillgången på gamla träd och död ved gör att det finns goda förutsättningar för en värdefull insektsfauna. Inga insektsinventeringar har genomförts men fynd av ekoxe *Lucanus cervus* och svart praktbagge *Anthaxia similis* har gjorts i området. Se utförligare beskrivning i skötselplanen, bilaga 4.

Inom det tilltänkta naturreservatet upptäckte Skogsvårdsstyrelsen 10 nyckelbiotoper/objekt med naturvärde med en areal på ca 90 hektar. Vid en kompletterande inventering upptäcktes ytterligare objekt med naturvärde med en areal på ca 10 hektar.

Området bedöms tillhöra ett av de mest skyddsvärda större naturskogsområden som finns redovisade i länets nyckelbiotopsinventering.

Delar av området är av riksintresse för naturvård och kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Delar av området ingår i länets naturvårdsprogram och har här bedömts ha högsta naturvärde (klass 1).

Det aktuella området har mycket höga naturvärden som kan påverkas negativt av avverkning och andra skogliga åtgärder, samt av olika exploateringsföretag. Det behöver därför särskilt skyddas och vårdas. Med anledning av områdets storlek och mångformighet bedömer Länsstyrelsen att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen.

Förordnande av naturreservatet är ett led i arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar, delmål 1 långsiktigt skydd av skogsmark.

Länsstyrelsen bedömer att förordnande om naturreservat är förenligt med mål, allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser enligt 1-4 kap miljöbalken samt med den kommunala översiktsplanen som gäller för området.

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning enligt 27 § verksförordningen och 7 kap 25 § miljöbalken och finner dels att det finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat dels att de föreskrifter som skall gälla för reservatet inte går längre än vad som krävs för att uppnå reservatets syften.

2008-08-29

511-13272-02

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Uppföra ny byggnad eller annan anläggning.
2. Uppföra mast, antenn, vindkraftverk eller liknande anordning.
3. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar eller för jordbrukets- eller naturvårdsförvaltningens behov eller för transport av skjutet högvilt.
4. Bedriva täkt, borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa.
5. Ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.
6. Dika
7. Avverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdsåtgärd.
8. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
9. Ändra floran eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter.
10. Tillföra växtnäringsämne (exempelvis stallgödsel, handelsgödsel, rötslam), jordförbättringsmedel eller kalk annat än på åkermark eller kultiverad betesmark.
11. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, annat än på åkermark.
12. Odlar upp skogsmark, naturlig betesmark eller våtmark.
13. Anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller naturvårdsförvaltningens behov.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

14. Anlägga ny luft- eller markledningsgata med därtill hörande ledning.
15. Anlägga ny väg eller parkeringsplats eller bredda befintlig väg.

Det är dessutom förbjudet att utan samråd med Länsstyrelsen:

16. Uppföra jaktorn.
17. Utföra röjning av siktgator vid befintliga jaktpass.
18. Utföra rensning av befintliga diken för att bibehålla vattnets djup eller läge.
19. Uppföra stängsel eller annan hägnad, annat än för djurhållningens behov.

2008-08-29

511-13272-02

20. Sätta upp tavla, skylt eller liknande.
21. Upplåta eller använda området för kommersiellt nyttjande av allemansrätten.
22. Utföra insamling, undersökning eller forskning.

Föreskrifterna under A gäller inte vid drift och underhåll av allmän och enskild väg med tillhörande vägområde.

Föreskriften A gäller inte upparbetning av träd som fallit eller hotar falla ned över befintliga vägar, stigar, ledningsgator, stängsel, fornlämningar, kulturlämningar tomtmarker, åker-, betes- eller slåttermarker.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för underhållsröjning av befintliga ledningsgator.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för underhåll av befintliga båtplatser.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för att bredda befintlig väg mellan Stjälkhammar och Hålbäcken.

B. Förpliktelser enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning av och information om reservatet.
2. Utförande och underhåll av anordningar för friluftslivet.
3. Gallring, röjning, avverkning, ängsbruk, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla naturmiljön och den biologiska mångfalden. Utfallande gagnvirke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller reservatsförvaltaren.
4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
5. Skyddsåtgärder mot skadeorganismer som Länsstyrelsen finner nödvändiga.
6. Länsstyrelsen äger rätt att utnyttja tillfartsvägar till reservatet.

2008-08-29

511-13272-02

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det förbjudet att inom reservatet:

1. Medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur.
2. Göra upp eld.
3. Skada eller ta bort växande eller döda träd, stubbar, bark, grenar, buskar eller ris.
4. Medvetet störa djurlivet.
5. Gräva upp, plocka, samla in eller på annat sätt skada hotade växt- och djurarter.
6. Förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, gräva, rista, hacka eller måla.

Föreskrifterna under C gäller ej ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet eller innehavare av annan rättighet.

Föreskrifterna i A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för reservatets skötsel.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifter gäller för området.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan. Förvaltare för naturreservatet är Länsstyrelsen.

Ärendets beredning

Vid den nyckelbiotopsinventering som Skogsvårdsstyrelsen genomförde i området 1997-98 framkom att vid Stjälkhammar fanns ett stort antal nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Denna ansamling av värdefulla biotoper är i ett länsperspektiv ovanlig och området bedöms tillhöra ett av de mest skyddsvärda större naturskogsområden som finns redovisade i länets nyckelbiotopsinventering.

2008-08-29

511-13272-02

Enligt Skogsvårdsstyrelsens bedömning var området för stort för att ett biotop-skyddsbeslut ska kunna komma ifråga och Skogsvårdsstyrelsen tog därför kontakt med Länsstyrelsen för att samråda om möjligheterna att skydda området som naturreservat.

Länsstyrelsen beslutade att göra en fördjupad nyckelbiotopsinventering i området. Detta mot bakgrund av att Skogsvårdsstyrelsen i sin ordinarie nyckelbiotopsinventering inte alltid påträffat alla nyckelbiotoper. Fältarbetet gjordes under hösten 2000 och resultatet visade att det fanns ytterligare områden som har höga naturvärden.

Lantmäteriet har utfört en fastighetsrättslig utredning och upprättat sakägarförteckning, bilaga 3.

Länsstyrelsen har utrett områdets naturvärden, skyddsbehov och avgränsning. Samråd med de enskilda markägarna om avgränsning och reservatsbildning har skett. Ett förslag till beslut och skötselplan har utarbetats.

Sakägare har med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken förelagts att yttra sig över förslaget. Synpunkter har inkommit från Ulla Jarl, Rorstad 1:1 som motsätter sig bildande av naturreservat på sin fastighet. Om en reservatsbildning ändå skulle bli aktuell framför Ulla Jarl i sin skrivelse synpunkter på gränsdragningen.

Länsstyrelsen gör bedömningen att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen även för de delar som berör Rorstad 1:1. Synpunkter på gränsdragningen har beaktats i beslutet.

NaiSvefa AB har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört värdering av reservatets intrång på de berörda fastigheterna samt förhandlat med berörda markägare. Länsstyrelsen har därefter träffat uppgörelse om intrångsersättning med ägare till fastigheterna Stjälkhammar 1:9, Stjälkhammar 1:13, Stjälkhammar 1:22, Stjälkhammar 1:23 och Ukna-Ekhult 3:1.

Vid beslutsdatum saknas uppgörelser med ägarna till fastigheterna Stjälkhammar 5:1 och Rorstad 1:1.

Förslaget till beslut och skötselplan har remitterats till Västerviks kommun, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Eon Sverige AB, Naturvårdsförbundet i Kalmar län, Tjust Fågelklubb, Naturskyddsföreningen i Tjust, Ukna Hembygdsförening, Norra och Södra Kalmar Läns Jaktvårdsföreningar, Östra Smålands Ornitologiska Förening, Smålands flora och Föreningen Syd-ostEntomologerna.

Synpunkter har inkommit från Naturskyddsföreningen i Tjust, Skogsstyrelsen, Västerviks kommun, Miljö- och byggnadsnämnden, Tjust Fågelklubb, Östra Smålands Ornitologiska Förening, och Eon Sverige AB.

Följande synpunkter har inkommit från remissinstanserna:

Skogsstyrelsen har inget att invända mot förslaget till beslut.

2008-08-29

511-13272-02

Västerviks kommun ställer sig positiv till Länsstyrelsens förslag att bilda Stjälkhammar naturreservat. I sitt remissvar framhåller de bland annat att Stjälkhammar är ett av de mest skyddsvärda naturskogsområdena i kommunen. I området finns även många fornlämningar och Stjälkhammar har ett högt värde för det rörliga friluftslivet. Det bör framgå av skötselplanen hur underhållet av Tjustleden ska ske i framtiden.

EON har inget att erinra mot det planerade naturreservatet under förutsättning att befintliga anläggningar kan vara kvar i sitt nuvarande läge, att åtgärder för drift och underhåll, t ex fällning av farliga och hinderliga träd kan utföras vid behov, att tillträde till stolparna med fordon och maskiner ej försvåras, samt att de inte drabbas av några kostnader till följd av bildandet av naturreservatet.

Tjust Fågelklubb och Östra Smålands Ornitologiska Förening lämnar synpunkten att ett utökat skyddat område norr om Åkervristen upp mot Djupmossen och Hockenstad hade varit önskvärd utifrån aspekten fågelskydd. I sin helhet ställer sig annars Tjust Fågelklubb och Östra Smålands Ornitologiska Förening mycket positiva till det föreslagna områdets omfattning

Naturskyddsföreningen i Tjust ser bildandet av naturreservatet Stjälkhammar som mycket värdefullt. Tjustleden passerar genom området och Naturskyddsföreningen i Tjust som ansvarar för ledens skötsel ser reservatsbildningen som mycket positiv för leden. I en bilaga till yttrandet har Stig Wester synpunkterna att själva Broområdet (Kolsebron), samt domarringen (nordväst Lycketorp) borde ingå i reservatet, liksom ett skogsområde väster om åkermarken mot Mossebo. I detta område har observerats järpe och det skulle vara naturligare att gränsen går i åkerkanten. Den planerade parkeringsplatsen bör istället för nuvarande förslag flyttas 150 m mot sydväst. Detta är en bättre plats och utsikten över dalen utsökt.

Kommentar till inkomna remissvar:

Länsstyrelsen bedömer att EON:s synpunkter är tillgodosedda i reservatsbeslutet.

Länsstyrelsen har gjort en bedömning av de förslag till gränsändringar som framkommit. Flera av de föreslagna områdena har varit föremål för avvägningar i diskussion med markägarna på ett tidigare stadium i processen. Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund bl a av 7 kap 25 § miljöbalken att några justeringar i gränserna inte bör ske.

Länsstyrelsen har också gjort bedömningen att parkeringen inte bör ändras mot remissversionen då platsen längre i nordväst är belägen i en kurva och i anslutning till en utfartsväg från åker.

Ett tillägg har gjorts i skötselplanen angående skötsel av Tjustleden.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 8.

2008-08-29

511-13272-02

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Kungörelse ska införas i ortstidning. Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Underskrifter

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Sven Lindgren. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har även länsrådet Anne-Li Fiskesjö; Per Lindegård, kulturmiljöfunktionen; Didrik Weber, plan- och bostadsfunktionen; Roland Persson, naturskyddsfunktionen; Ingvar Linde, rättsenheten och Åsa Johansson naturvårdsförvaltningsfunktionen deltagit, den sistnämnda föredragande.

Sven Lindgren

Åsa Johansson

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sakägarförteckning
4. Skötselplan
- 4.1 Skötselplanekarta
- 4.2 Vegetationskarta
- 5 Artlista
- 6 Referenslista
- 7 Konsekvensutredning
- 8 Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

BESLUT

10 (11)

2008-08-29

511-13272-02

Sändlista

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

BESLUT

11 (11)

2008-08-29

511-13272-02